

סוסו המאוכף של הכומר הפרוטסטנטי ניצב בחצר חוות גרינווטר, שעה שהכומר עצמו ישב ליד מיטת החולה בבית פנימה. הוא זועזע למראה החזאי הצנום והקוריה. שערו של האיש היה פרוץ, פניו אפורים, שפתיו כחולות ועיניו ריקות מכל הבעה.

בהיכנסו ברח הכומר את החולה לשלום, אך לא קיבץ כל תשובה. במקום זה נעץ החזאי הזקן את מבטו בבתי קאתרין, שהביאה את הכומר החדרה. עיניה היו אדומות מכבי.

אבא חלוש היום, אמרה קאתרין בהגישה לכומר כיסא. אחר פנתה ויצאה מן החדר. הכומר הכיר אותה היטב. אילו מת בן־הבלעיל הזקן לפני עשר שנים, הייתה קאתרין נישאת לו. אבל החזאי הזקן הלם באגרופו על השולחן ונשבתו שבתו לא תינשא לאדם שאינו איכר. הם התחננו לפניו, הפצירו בו בשם האהבה היא שטות!

מזור היה לו לכומר לשבת ליד מטתו של הזקן, לאחר שלא דרכה רגלו על סף־הבית משך עשר שנים ממימות. בעיניו השחורות של החולה חלף ברק. "באת אפוא?" קולו היה צרוד וקשוח. "כן, השיב הכומר בשקט, וכי מדוע זה לא אבוא אל מיטת גוסס?"

"מי אמר שאני גוסס? אני יודע שאתה תשמח על כך — אתה והפועלים שלי. אני משער שהם מוניחים את עבודתם, מקחים שלא אוכל עוד לנזוף בהם. אפילו בתי — השוטה העלובה שאינה יודעת לדאוג לעצמה — תקבל את מותי בשמחה. לא, אל תהיה כל־כך בטוח שאני הולך למות."

"החיים והמות בידי אלוהים," אמר הכומר בחומרה. "הבלים," רטן הזקן, "אתה מיחס לאלוהים כוח רב מדי." הכומר שלח בו מבט זוטף. הוא חשב שהוא הווה מתוך קדחת.

"יקח השד את כולם!" שאג החולה. גבות־עיניו העבותות נצטמצמו, תווי־פניו הפכו קשוחים יותר. נשתררה דממה עמוקה. הכומר נעץ בזקן מבט מאשים, והלה השפיל את עיניו. הכומר נתקף חוסר־מנוחה. "שלחת לקרוא לי?" שאל לבסוף.

"לא כדי להשלים אתך. עדין אינך ראוי לבתי. קאתרין הגה אשה שקדנית ותקיפה, ועקרת־בית מצויינת." "כל זה יודע לי," השיב הכומר. "חיוורת אחרי קאתרין רק מפני שהיא עשירה."

"אתה טועה!" קולו של הכומר היה מלא התרגשות. "אתה יודע שהיא תירש את גרינווטר, תקבל את כל נכסי." "זהי דיבה שפלה!" קרא הכומר בקומו ממקומו. "אינך אלא בשר־ודם — ואני אהיה האחרון שיאשים אותך על כך."

הכומר רכס את מעילו. "אין לי מה לעשות כאן," אמר בזעם. "אל תחפו, כומר. עדיין לא אמרתי את כל אשר בפני." הזקן פשט את ידו המגודלת ורמז לכומר לשבת. הכומר ציית. הוא שנא את החזאי — את האיש אשר עמד בינו לבין אושרו — אבל הוא החליט שלא להרגיז אותו, שלא להחיש את מותו. הוא אמר בזהירות: "חושבני שאתה זקוק לברכה אחרונה. הבאתי לך את תב־הקודש ויין־הקודש."

"לא, אוכל למות גם בלעדיהם. כל אשר עשיתי, יפה עשיתי." "ההיטבת לעשות גם בהפרידך ביני לבין קאתרין?" "כן, אמרתי לך שהאהבה היא שטות. האמנתי בכך." בלבו של הכומר ניצת זיק של תקווה. "האמנת? השנייה את השקפותיך?"

הזקן שתק שעה ארוכה, ולבסוף אמר לאיטו: "בן עשירים הייתי כאשר באתי לראשונה לחוות גרינווטר. המקום בתי חן בעיני, ואני מצאתי חן בעיני החזאי. מרגרט הייתה בתו היחידה יורשת כל נכסיו. היא הייתה יפת תואר; אולם לא שמתי אליה לב, עד אשר הוברר לי שלא אוכל לקבל את החזיה מבלי לקבל גם אותה. שנחתתי עם אביה, והוא נתן את הסכמתו."

הכומר משך בכתפיו בבוז: "ומרגרט גם היא העמידה את החזיה מעל לך?" "חושבני שלא. איני יודע. מעולם לא שאלתי אותה." "היא לא אהבת את אשךך?"

"לא היה לי צורך באהבה. הייתי מאושר גם בלעדיה. זכור לי כי ערב אחד, לאחר העבודה, יושבתי על פסגת הגבעה ורקמתי תוכניות לעתיד. הערב היה יפה. השמש הזהיבה את כל הסביבה. סקרתי את החזיה. היא הייתה יפה

להפליא." "פתע חבקו זרועות חשופות את צווארי, וקול רוטט לחש: 'אתה אוהב אותי? אתה אוהב אותי?' "חשבתי שזאת הייתה המשרתת, לינה. היא לטשה אלי עינים במשך כל אותו קיץ. היא הפריעתי ממחשבותי הרציניות על העתיד. הדפתי אותה ממני והלאה, ואצמתי מבלי להפנות את ראשי לאחור: 'עזביני לנפשי! האהבה שטות!' "

"הצעדים התרחקו לאיטם. לא חבטתי אחריה. מחשבותי היו עסוקות בשדות בבהמות, בבנינים הזקוקים לשיפוץ." "למחרת בבוקר ניגש בעל־החזיה אל המקום בו עבדתי. הוא היה במצב־רוח רע." "הנערה מתעששת, אמר בקדרות." "הפסקתי מעבודתי, וחכיתי להמשך דבריו."

"אני מבין את הנשים הללו, רטן החזאי, 'תחילה הסכימה להינשא לך, אבל עתה אין היא רוצה בך עוד.' "הייתי נדהם ונבוך. חששתי שהחזיה היפה והעשירה תשמט מידי. יכולתי רק לגמגם: 'מדוע?' "

"היא נשבעת שאינך אוהב אותה. אם תוכל לדבר על ליבה, מוטב שתעשה זאת ללא דיחוי." "חשד איום התגב אל לבי. מיהרתי לשוב הביתה. פגשתי את מרגרט בחדר־האוכל, אחזתי בידה וסגרתי את הדלת. היא נפנתה אלי בקרירות ושאלה לרצוני."

"אני מוכרח לדבר איתך, אמרתי." "אין לנו על מה לדבר, השיבה." "גחנתי אליה ושאלתי: 'האת היא שבת אלי אתמול וכרכת את זרועותיך על צווארי?' "היא נפנתה אלי, ובלחיה עלה סומק: 'אם תספר לי שלא הכרתני, לא אאמין לך.' "אל אלוהים! חשבתי שזאת הייתה לינה המטופשת!"

החזאי הפיני לא האמין באהבה. הוא האמין בדברים של מסמ: בשדות, באסי מים, בעררי בקר. אולם החיים לימדוהו לקח סר. אילצו אותו לשנות את השקפו והנוקשות באיחור־זמן.

"הזאת האמת לאמיתה?" שאלה מרגרט בלהיטות. "כן, הנערה רדפה אחרי כל הקיץ. חשבתי שהיא ראויה למנה הגונה." "גם אני סבורה כך," אמרה מרגרט בחיוך, 'אני כה מאושרת!' אחר שלחה בי מבט בוהן ושאלה בהיסוס: 'האם אתה אוהב אותי?'

"עיניה היו נעוצות בי, כקוראות את כל מחשבותי. ראיתי שלא אוכל להתחמק מחשובה." "לא ידעתי נערה לפניך. אני... אני מחבב אותך מאד, גמגמתי."

"מובן מאליו שאתה אוהב אותי, אמרה, 'ואם אינך אוהב אותי, אתה עתיד לאהוב אותי! הייתי מטורף משמחה. חבקתי אותה בזרועותי ונשקתי לה." החולה נשתתק. הכומר שקע במחשבות. הוא רחש הערצה לזקן שלא היה מסוגל לשקר אפילו בשעה שכל עתידו היה נתון על כף־האמאונים."

"ובכן," המשיך החולה, "קיבלתי את חוות־גרינווטר. השנים חלפו. מרגרט הייתה אשה טובה ונאמנה. לא הייתה בינינו כל מחלוקת, עד אשר התחלת אתה לחזור אחרי קאתרין. אשתי תמכה בך; אולם אני חזרתי על המלים אשר יצאו מפי באותו ערב גורלי: 'האהבה היא שטות!'

"אשתי שלחה בי מבט נוגה: 'החשבת כך גם בשעה שחזרת אחרי?' "הייתי מוכה תדהמה. היא לא שכחה דבר." "אפשר שחשקת בחזיה, לא בני, אמרה היא במרידות? 'הימים הבאים היו קודרים. אשתי הייתה שרויה במריה שחורה. קאתרין בכתה בכיה היה סר־טעם. הרי בניתי את החזיה הנאה ביותר בסביבה. ובשתי את הבצות והרחבת את שדותי. קאתרין הייתה עתידה לרשת הכל — ואף על פי כן הייתה אומלת. הבלים! נערה המקבלת ירושה כזאת, יכולה להיות רק מאושרת."

הכומר נדהם. הזקן התעמר בבתו משך שנים, ועדיין אין הוא מתחרט על כך. "לקאתרין היו מחזורים רבים, אבל היא שלחה אותם כלעומת שבאו. לא התערבתי במעשיה; אולם כאשר הופיע בחזויה בירון בן מור, יציתי לה להיענות לו הוא איכר טוב, חרוץ ועשיר. אבל קאתרין התעקשה ואמרה: 'אם תכריחני להינשא לבירון, אטיל את עצמי לתוך הנהר.' "

"אפשר שזו הייתה רק עקשנות. הנערה דומה לי מאד: אין היא מוכנה לוותר. היא דבקה בך במשך כל השנים הללו, אף כי איני מבין מה מצאה בך." "יברכנה אלוהים," אמר הכומר חרש.

"בעשר השנים האחרונות לא התקדמת כלל." "היגון משאר צלקות עמוקות, אבל אתה אינך מסוגל להבין זאת," השיב הכומר. "כמובן שלא. מדוע היה עלי להבין זאת? איש לא העלה על דעתו שגם אני סבלתי. חיי היו עלובים וקודרים. אתה האשם בכל. אילו לא באת לחבל ארץ זה, הייתה קאתרין נישאת לבירון, וחיינו היו שונים לחלוטין. לעתים קרובות קיללתי את שניכם במלים ובמחשבה."

"קללותיך לא השפיעו עלי," אמר הכומר בשלחו בחזאי מבט בוהן. "אולי אתה חושב את עצמך לקדוש?" "לא, אבל תמיד השתרלתי למלא את דרישות־מצפוני. השתדלתי. זוהי ביה עלובה. אני כשלעצמי לא נסיתי מעולם להיות מה שאינני. האם אתה מאמין שכל אשר אתה אומר לבני־עדתך המטופשים הינו האמת לאמיתה?" "כן," אמר הכומר.

"וכיצד תרגיש את עצמך אם תקום בוקר אחד ותיווכח כי לדרישותיך אין כל יסוד?" "הדבר לא יתכן," השיב הכומר בקומו ממקומו. הוא לא רצה להוסיף ולהקשיב לדברי הכופר העיקש. "שב," אמר החולה בתקיפות.

"וכי למה שאשר לשמוע את גידופיך?" שאל הכומר. "אולי עלי לברך את האיש אשר הרס את שלום ביתי? לא תעזוב את החדר בטריט שמעמ את כל אשר בפני." הכומר שב וישב על מקומו באי־רצון. "קרוב לוודאי שאמה זוכר כי מרגרט מיתה חטופה. אפשר שבני־אדם לא האמינו כי התאבלתי עליה; אבל במר־תה חל בי שינוי מזוהר."

"לאחר ההלוויה נראה הבית ריק מאדם. שקעתי בעבודתי. לעתים קרובות הייתי אפילו שוכח שמרגרט מתה. הייתי נכנס הביתה וצועק: 'מרגרט, היכן את?'

"וקאתרין הייתה באה במרוצה ואמרת ברטט: 'האינך זוכר שאמא מתה?'

"אותה שעה הייתי הודף את קאתרין ממני והלאה ומסתגר בחדר־המיטות. לא ידעתי את אשר אירע לי. כפי שכבר אמרתי לך, לא אהבתי את אשתי. אילו שאל אותי מישהו אם היו לה עיניים תומות, תכולות, או אפורות, לא הייתי מסוגל להשיב. לא ידעתי את מהות האהבה."

"ניסיתי להחליץ מכבלי־יגוני; אבל הדבר לא עלה בידי. התחלתי להזניח את עבודתי, הסתגרתי בחדרי למשך ימים שלמים, ללא מאכל ומשקה." "השכנים התחילו שולחים בי מבטים מזוירים, יצעו לי לפנות אל רופא. התעלמתי מעצמם; ידעתי שבעולם כולו אין רופא שירפאני. באותה תקופת־בידוד הייתי חומק חרש מחזר אל חזר. מרגרט הייתה עושה זאת לעתים קרובות בהשגיחה על משק־הבית. לעתים היה נדמה לי שהיא נלחית אלי בסיורי. הייתי יושב ומתבונן על סביבותי, מתוך תקווה לראותה — ולו לרגע קל."

"לעתים קרובות הייתה קאתרין באה ושאלת אותי מה אני כחפשי." "מחפשי? הייתי תמה, איני מחפש דבר. אני רק בודק אם את מנהלת את הבית כשם שניהלה אותו אמך בהיותה בחיים."

"לעולם לא אדע אם היא האמינה לי. דבר אחד היה ברור: בני אדם החלו להתלחש על מחלת־י." "הכרדתי את עצמי לעבוד. עמלתי בשדות עד ערב. אולם השתוקקתי לשוב הביתה. שם הייתי קרוב יותר אל מרגרט. הייתי מסתגר בבית אפילו בשעה שידעתי כי הפועלים מוניחים את עבודתם."

"כאשר הייתי נשאר לבדי, הייתי מוציא את בגדיה של מרגרט מתוך הארון, מצמיד אותם אל לחיי, מלטף אותם. בפי שפעו דברים, אשר לא אמרתי למרגרט אפילו פעם אחת בהיותה בחיים."

נשתררה דממה. הכומר נעץ את עיניו בזקן. "עכשיו אתה מבין עי־מה סבלנו אני וקאתרין במשך כל השנים הללו," אמר לבסוף.

"סבלת?" אמר החזאי הזקן בבוז עמוק. "אבל לא עשית דבר וחצי דבר כדי לשים קץ לסיבלך." "לא עשיתי דבר?" תמה הכומר. "וכי מה יכולתי לעשות? הרי קאתרין לא רצתה להינשא לי בניגוד לרצונך."

"אינך אדם אמין־לב, כומר. לא, לא אעוץ לך עצות. אהבה שאין עמה אומץ־לב אינה אלא שטות. האהבה האמיתית הגה חזקה. היא כוח איתנים — ואין דבר אשר יוכל לעמוד בפניה."

עיני הכומר זהרו. היא פנה אל החולה ושאל: "שיניתי את דעתך בקשר אלי ואל קאתרין, הלא כן?" "לא. כל השקפותי עומדות בעינן. כל חיי בנתי לאנשים המתיאשים בהיתקל במכשולים. אני יכול לומר לך שאינו קיבלתי מאביה של מרגרט תשובה דומה לזו שקיבלת ממני, לא היה בעולם כולו כזה שהיה מסוגל להפריד ביני לבניה. אני לא הייתי יושב עשר שנים באפס מעשה."

הכומר קם ממקומו. קולו היה צרוד. "עכשיו אני מבין אותך. מוטב לך למות מאשר לחזור בך. אבל לא תוכל עוד להקניטני ולומר שלא עשיתי דבר!" כאשר נסגרה הדלת מאחורי הכומר, הנארו פני החזאי הזקן בחיוך ערמומי. "סוף סוף עוררתי אותו מתרדמתו! לחש. הפועלים שעבדו בשדה הסמוך ראו את הכומר יוצא מן הבית, נושא את קאתרין בזרועותיו, מרכיב אותה על סיסו ודוהר משם והלאה. ואי־שם מאחורי החילונות הכבדים של הבית, ישב הגוסס ושלח אחריהם את חיובו הנוהר."